

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

a dále pokračovalo mimo obrys dnešního zámku. Předhradí, oddělené příkopem, leželo jižně, pod jižní částí nádvoří a jižním křídlem zámku. Hradní jádro známe až ve zděné fázi, předhradí v nejstarší dřevěné i v mladší podobě zděné. Příhodné přírodní podmínky (vlhka, zamezení přístupu vzduchu) vedly k dochování takřka všech organických materiálů. Výzkum nejen poodhaluje vzhled vlastního vrcholně středověkého veselského hradu, umožňuje také nahlédnout do podoby u nás málo zkoumaných předhradí. Zásadní poznatek pak představují pozůstatky jeho dřevěné zástavby. Výzkum doprovází aplikace celé škály přírodovědných metod, realizovaných za spolupráce s environmentální laboratoří KAR ZUČ a dendrochronologickou laboratoří MZLU. Obsáhleji budeme o výzkumu na zámku ve Veselí nad Moravou informovat poukončením druhé etapy, plánované na jaro až léto 2009.

Miroslav Dejmal, David Merta

Literatura

- Plaček, M., 2001: *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*. Praha.
Sedlář, J. 1999: Umělecké památky. In: V. Nekuda (ed.): *Veselsko, Vlastivěda Moravská, Brno-Veselí nad Moravou*, 395–483.

Resumé

Veselí nad Moravou (okr. Hodonín), Zámecká Str., Konstr. Nr. 14, Spätmittelalter, Neuzeit. Burg, Schloss, Rettungsgrabung.

VIZOVICE (OKR. ZLÍN)

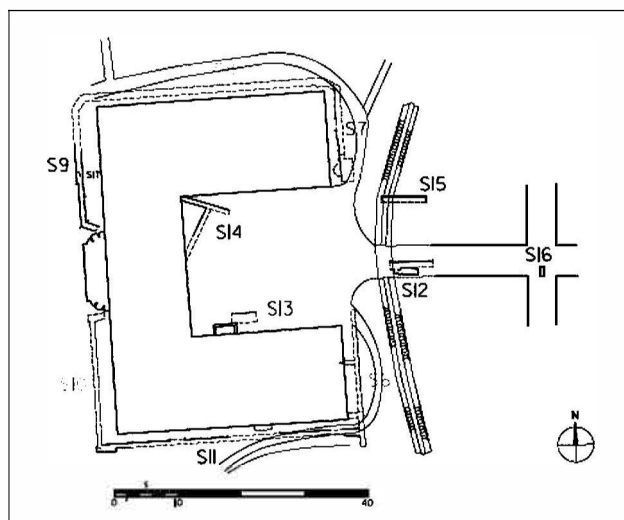
Zámek. Středověk, novověk. Zámek, klášter. Záchranný výzkum.

V roce 2008 proběhl záchranný archeologický výzkum v objektu zámku ve Vizovicích, který navázal na zjišťovací výzkum uskutečněný v roce 2007. Provedla ho Archaia Olomouc, o. p. s., pod garancí Národního památkového ústavu, územní odborné pracoviště v Kroměříži (Kováčik 2008).

Situace zachycené ve výkopových trasách kanalizace zdokumentovaly archeologické vrstvy rámcově datované na základě archeologických artefaktů do období vrcholného a pozdního středověku (cisterciácký klášter, tzv. „Smilheim“), raného (renesanční zámek) a vrcholného novověku (barokní zámek) a recentu.

Geomorfologicky se lokalita nachází v samém centru Vizovic, na levém břehu říčky Lutonínky, protékající městečkem, při jejím soutoku s Braňejovkou, resp. Želechovským potokem. Původně zřejmě výrazný k severu a řece orientovaný svah byl výrazně terasovitě upraven nejpozději ve starším novověku při výstavbě zdejšího zámku. Dokládají to situace zachycené v sondě S11, kde se podloží, tvořené převážně pleistocenním světlehnědým prachovým jílem, prudce snižovalo až pod úroveň dna výkopu pro kanalizaci, tudíž 1,7 m od současného povrchu.

Podobná situace byla zdokumentována také v sondě S6 a S10. V sondě S7 a S9 se úroveň podloží nacházela až

Obr. 141: Vizovice. Zámek. Celkový plán s vyznačenými sondami S06–S12. Abb. 141: Vizovice. Schloss. Gesamtplan mit Position der Sonden S06–S12.

v hloubce 1,9–2,18 m od současného povrchu. V sondě S7 nebylo podloží zachyceno. Zjištěné okolnosti dokládají úpravu přirozeně svažujícího se terénu. Nelze však vyloučit ani antropogenní původ některých depresí, které by mohly být pozůstatkem původního příkopu, který se nacházel v okolí středověké nebo raně novověké zástavby v daném prostoru a po jeho zrušení byl postupně zasypáván odpadními vrstvami a následně celé okolí upraveno terénními vyrovnávkami. Tuto interpretaci potvrzuje nálezná situace v sondě S12, dokumentující proces degradace deprese/příkopu archeologickými odpadními depozity.

Nadložní vrstvy s doklady antropogenní aktivity byly výrazně mocné na východní, západní a severní straně současného barokního zámku. Vzorky odebrané z jednotlivých vrstev prezentují vývoj lokality v menší míře od vrcholného středověku, ale především v období pozdního středověku a raného novověku. Mladší aktivity dokládají nálezy z vrcholného novověku. V jižní části zámku došlo k odstranění původního terénu. Dokládají to novověké planírky, které nasadily přímo na prachové jílovité podloží. K odstranění nadložních vrstev došlo při přestavbách v průběhu novověku. S tím souvisí také zánik původních stavebních objektů, jejichž pozůstatky byly odkryty při provedeném archeologickém výzkumu.

Jednalo se o torza kamenných zdí, spájených převážně světle béžovou vápnito-písčitou maltou. Jejich výskyt se kumuloval převážně na východní a západní straně zámku – sonda S6, S7, S9, S10, S12, ale také v menší míře na severní a jižní straně – S7, S11. Kamenné základy zdí s podpěrnými pilíři dvouprostorové budovy odkryté v sondě S6 náležely zřejmě k renesanční fázi zámku. Další poměrně ucelený stavební celek byl odkryt v sondě S7. Zde byly zachované kamenné základové pasy, mezi kterými se nacházela kamenná podlaha sklepa a torza klenbových pasů. Byla po destrukci zasypána materiálem obsahujícím pozdně středověké artefakty. Mohlo by se tedy jednat o pozůstatek stavby související s existencí a pozánikovým horizontem cisterciáckého kláštera, na jehož

Obr. 142: Vizovice. Zámek. Pohled na středověkou stavební konstrukci. Abb. 142: Vizovice. Schloss. Der Blick auf die mittelalterliche Mauerkonstruktion.

místě byl v 2. polovině 16. století vybudován renesanční zámek.

V prostoru můstku nad rigolem byly v sondě S12, ale také v severněji umístěné sondě S15 odkryty pozůstatky třech kamenných konstrukcí a příkopu. Nejstarší kamenná zeď zřejmě souvisí s existencí cisterciáckého kláštera, přičemž ji lze interpretovat jako pozůstatek základů obvodové zdi/hradby kláštera, která byla porušena při přestavbě kláštera na renesanční zámek mohutným kamenným zdívem. Zřejmě se podobně jako u starší zdi jednalo o obvodové zdivo nebo hradbu. Na východní straně se na ni napojovala další kamenná konstrukce, kterou na základě jejího průběhu a vychýlení možno považovat za pozůstatek opěrného zdiva můstku nebo padacího mostu v prostoru příkopu.

Ostatní zachycené kamenné stavební konstrukce, ať již ze středověku nebo novověku, představují solitérní nálezy s orientací Z–V nebo S–J. Tudiž současná barokní podoba zámku respektovala orientaci původní zástavby renesančního zámku shodnou s předcházejícím středověkým klášterem.

Zdokumentovány byly také původní kamenné komunikační úrovně – kamenný štěrk (sonda S7, S14), náležící k pozdně středověké nebo raně novověké zástavbě.

Mezi nejmladší stavební konstrukce odkryté při bagrování výkopů pro kanalizaci patřila barokní cihlová kanalizace.

Kromě archeologických souvrství a stavebních konstrukcí se podařilo zachytit také kostrové pohřby. Byly situovány převážně podél východního a západního zdiva jižního křídla. Lze předpokládat, že se jedná o pohřby z období existence cisterciáckého kláštera „Smilheim“, které byly porušeny při pozdějších přestavbách kláštera na renesanční a následně na barokní zámek.

Nelze opomenout také nález gotických pískovcových článků v druhotně přemístěných polohách v sondě S10 a S12 a bohatý soubor gotických a renesančních kachlů získaný z kulturních vrstev v sondě S 10 (10146, 10142) a pozdně renesančních a raně barokních kachlů ze sondy S08 (8104, 8108, 8115).

Peter Kováčik, Miroslava Plaštiaková

Literatura

Kováčik, P. 2008: Zámek Vizovice. Rekonstrukce stávající kanalizace. Náleзовá zpráva o provedení zjišťovacího záchranného výzkumu. Rkp. náleзовé zprávy č. 03/09. Uloženo: Archiv náleзовých zpráv, Archaia Olomouc, o. p. s.

Resumé

Vizovice (Bez. Zlín), Schloss. Mittelalter, Neuzeit. Kloster und Renaissanceschloss. Rettungsgrabung.

VNOROVY (OKR. HODONÍN)

Ulice Za Sbořem 118. Středověk, novověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Během stavby kanalizace v komunikaci s řadovou zástavbou byla v listopadu 2008 dokumentována archeologicky pozitivní situace, která je na ZM ČR 1:10 000, kladový list 35-11-11, určena okolím bodu o souřadnicích 42/17 mm od Z/J s. č. Před domem č. p. 118 se na obou stěnách výkopové rýhy pod recentními vrstvami silnice nacházelo kulturní souvrství, z jehož nejspodnější vrstvy se do písčitého podloží zahluboval rozměrný objekt obdélníkového průřezu s ojedinělými zlomky keramiky středověkého až novověkého stáří.

Jaromír Šmerda

Resumé

Vnorovy (Bez. Hodonín), Za Sbořem Str. Nr. 118. Mittelalter, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

VYŠKOV (OKR. VYŠKOV)

Masarykovo nám. Novověk. Studna. Záchranný výzkum.

Souběžně s opravou studny na Masarykově náměstí ve Vyškově proběhl i archeologický výzkum, který byl prováděn formou dohledu nad postupem čištění studny.

Zkoumaná plocha se nachází uprostřed historického jádra Vyškova v dolní části centrálního náměstí, v nadmořské výšce 246–248 m. Na ZM ČR 1:10 000, list 24-41-15, se nachází v okolí bodu 016:149 mm od Z/J s. č.

Po odstranění kamenné nástavby, která zakrývala studnu od první poloviny 19. století až do současnosti, se zjistilo, že původní kamenná studna končila cca 2 m pod současnou úroveň náměstí. Již v minulosti bylo tudíž nutné plášť studny dostavět. Za tímto účelem byla zhotovena cihlová dostavba, která změnila původní kruhový půdorys studny (prům. 2,40 m) na obdélníkový (2,40 × 0,70 m). Pro vodu se pravděpodobně v tomto období scházelo k původnímu lemu studny, jak dokazují zachované stupínky při východním okraji.

Vlastní plášť studny byl zhotoven z nasucho kladebného lomového kamene. V hloubce 6,20 m byl přepažen dřevěným roubením (prům. břevna 0,19–0,20 m), pod kterým následovalo ještě dalších 0,60 m kamenné vyzdívky,